

РОЗДІЛ II. ПРОБЛЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

УДК 378.147.091.3:811.112.2'25

Ірина Бартош

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

ORCID ID 0000-0003-1015-4743

DOI

10.24139/2312-5993/2020.07/129-140

ПРОФЕСІЙНО ОРІЄТОВАНЕ НІМЕЦЬКОМОВНЕ УСНЕ МОВЛЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ: ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

Статтю присвячено вивченню питань особливостей професійно орієнтованого німецькомовного усного мовлення соціальних працівників з точки зору лінгвістичної характеристики. Автором запропоновані критерії відбору навчального матеріалу, на основі якого були виокремлені типи діалогічного та монологічного мовлення, що найчастіше зустрічаються в роботі німецькомовного соціального працівника (діалог-розпитування, діалог-дискусія, монолог-розповідь, монолог-презентація). На основі отриманих результатів була проведена лінгвістична характеристика представлених типів діалогічного та монологічного мовлення. Лінгвістична характеристика була проведена на трьох рівнях: фонетичному, морфологічному та синтаксичному. Були представлені мовні засоби, граматичні та синтаксичні особливості усного мовлення німецькомовного соціального працівника на основі прикладів. Описані лінгвістичні характеристики дозволили виявити основні лінгвістичні особливості діалогу-розпитування, діалогу-дискусії, монологу-розповіді та монологу-презентації, які будуть урахуватись у процесі розробки методики навчання професійно орієнтованого німецькомовного усного мовлення майбутніх соціальних працівників.

Ключові слова: усне мовлення, професійно орієнтоване усне мовлення, лінгвістичні особливості, діалогічне мовлення, монологічне мовлення, діалог-розпитування, діалог-дискусія, монолог-розповідь, монолог-презентація.

Постановка проблеми. У зв'язку із швидким розвитком суспільства в Україні назріла потреба в розробці наукових основ соціалізації й виховання дітей та молоді в єдності і взаємозв'язку, корекції соціальної, у тому числі молодіжної й освітньої політики. Проте недостатній досвід створення структури успішної моделі соціальних інститутів зумовлює той факт, що процеси трансформації мають здійснюватися шляхом імплементації та запозичення системи соціальної роботи Німеччини, яка вважається однією з кращих серед країн Європейського Союзу. Це породжує необхідність підготовки спеціалістів, які володітимуть німецькою мовою.

Аналіз актуальних досліджень показав, що дослідженню особливостей професійно орієнтованого іншомовного усного мовлення присвячено чимало праць таких науковців, як С. Ю. Ніколаєвої, В. В. Черниш, О. В. Тарнопольського, В. П. Скалкіна, Л. С. Бархударова, Р. К. Миньяр-Белоручева, В. А. Бухбіндера, І. О. Зимньої, З. М. Корневої. Проте створення ефективної методики формування професійно орієнтованого німецькомовного усного мовлення передбачає аналіз і врахування лінгвістичних особливостей таких складових усного мовлення, як діалогічне мовлення (ДМ) та монологічне мовлення (ММ).

Нами були опрацьовані праці, присвячені дослідженню лінгвістичних особливостей діалогічного мовлення таких науковців, як С. О. Сімкова (дослідження методики навчання англомовної професійно орієнтованої дискусії в межах діалогічного мовлення), І. В. Зайцева (дослідження особливостей діалогічного мовлення майбутніх філологів), О. В. Ярошенко (дослідження формування англомовної професійно орієнтованої компетентності в діалогічному мовленні), Л. О. Максименко (дослідження усного професійно спрямованого іншомовного діалогу менеджерів невинробничої сфери), К. О. Мулик (дослідження специфіки англійського діалогічного мовлення соціально-педагогічної спрямованості) та праці, присвячені дослідженню особливостей навчання монологічного мовлення, Л. В. Кардаш (специфіка лінгвістичних особливостей монологічного мовлення), О. В. Бабюк (дослідження лінгвістичної характеристики професійно орієнтованого англомовного монологу майбутніх фахівців туристичної сфери), Л. В. Бондар (дослідження лінгвістичної характеристики французького монологу – аргументації студентів технічних спеціальностей), С. С. Кріжнер (дослідження лінгвістичних особливостей англійського монологічного мовлення юристів). Незважаючи на низку досліджень, присвячених проблематиці іншомовного мовлення, питання лінгвістичних особливостей німецькомовного усного мовлення соціальних працівників не було предметом уваги вчених.

Отже, **метою** статті є дослідження лінгвістичних особливостей німецькомовного усного мовлення майбутніх соціальних працівників. Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання:

- визначити критерії відбору навчального матеріалу;
- виокремити типи діалогічного та монологічного мовлення, що будуть рекомендовані до навчання майбутнім соціальним працівникам;
- провести аналіз та лінгвістичну характеристику виділених типів діалогічного та монологічного мовлення.

Досягнення поставленої мети передбачає застосування таких **методів дослідження**: теоретичний, системно-функціональний та інтерпретаційно-аналітичний.

Виклад основного матеріалу. Оскільки основна мета нашого дослідження – це формування вмінь і навичок ДМ та ММ, вважаємо, що проведення аналізу природи лінгвістичної складової усного мовлення соціальних працівників є невід’ємною частиною проведення дослідницької роботи. Передбачаючи послідовність розкриття наших цілей, спершу необхідно опрацювати матеріали, що міститимуть приклади усного мовлення німецькомовного соціального працівника. Це допоможе виявити типи ДМ та ММ, що найчастіше зустрічаються в роботі німецькомовного соціального працівника, визначити основні фонетичні, синтаксичні та морфологічні ознаки виявлених типів ДМ та ММ, які стануть підґрунтям для розробки навчально-методичного комплексу, виокремити певні закономірності структури виявлених типів ДМ та ММ.

Основою для пошуку матеріалів є інтернет, оскільки, за слушним визначенням Тарнопольського, він є невичерпним джерелом автентичної предметної інформації за будь-якою тематикою (Тарнопольский 2004, с. 192). Проте, поряд із фаховими джерелами, інтернет містить велику кількість сумнівних матеріалів, які викликають суперечності щодо доцільності їх використання. Саме тому необхідно виокремити критерії відбору матеріалів, на основі яких ми здійснимо аналіз лінгвістичних особливостей усного мовлення німецькомовного соціального працівника.

Отже, охарактеризуємо критерії відбору навчальних матеріалів. Для визначення критеріїв відбору навчальних матеріалів ми спиралися на наукові розвідки таких учених, як Н. Ф. Бориско, Я. О. Дьячкової, І. В. Зайцевої, Л. В. Боднар, Л. В. Крисак, М. І. Бурак.

Отже, ми визначили такі критерії відбору навчальних матеріалів:

- автентичність;
- тематичність;
- новизна та актуальність;
- мотиваційність;
- авторитетність джерела;
- урахування лінгвістичних ознак підмови спеціальності.

Відтак, визначивши критерії відбору навчальних матеріалів для проведення аналізу, нами були відібрані такі матеріали: аудіо-відеофонограми, а також друковані тексти з прикладами діалогічного та монологічного мовлення.

Таким чином, вивчення та розгляд матеріалів, які наочно демонстрували приклади спілкування німецькомовного соціального працівника, показали, що соціальні працівники перебувають у постійній співпраці та взаємодії з клієнтами та колегами в процесі комунікації. Ми дійшли висновку, що спілкування для роботи соціального працівника є інструментом його професійної діяльності, де кожен напрям роботи безпосередньо залежить від низки вмінь: переконання, аргументації та контраргументації, умінь застосовувати різноманітні техніки в процесі роботи, презентувати власні пропозиції, концентруватися, велику роль відіграють також емпатичні вміння, уміння аналізувати ситуації.

Отже, отримані результати дозволили нам виділити такі види ДМ та ММ, які найчастіше зустрічаються в мовленні німецькомовного соціального працівника:

- діалог-розпитування;
- діалог-дискусія;
- монолог-розповідь;
- монолог-презентація.

Підсумовуючи вище сказане, наголошуємо, що усне мовлення в роботі соціального працівника – це перш за все спілкування, оскільки діяльність у цій сфері передбачає постійну взаємодію з клієнтами. Як зазначають дослідники соціальної роботи, важливе значення для соціально педагогічної діяльності є реалізація, перш за все, спілкування у формі діалогу, оскільки це сприяє формуванню в майбутніх соціальних працівників практичних умінь підходу до клієнта (Спіріна 2009, с. 32).

Отже, виділивши типи ДМ та ММ, що найчастіше зустрічаються в роботі німецькомовного соціального працівника, проведемо спершу аналіз згаданих вище типів діалогів.

Аналіз німецькомовних джерел дозволив нам виявити, що в роботі соціального працівника з клієнтом використовується найчастіше діалог-розпитування. Це пов'язано з тим, що соціальному працівнику необхідно отримати інформацію від клієнта стосовно певної проблемної ситуації, навіть у випадку, коли клієнт не може довіритися. Особливості спілкування можуть дещо різнитися в залежності від цільової групи, проте, під час процесу розпитування, найважчим для соціального працівника є встановлення довірливих стосунків із клієнтом, оскільки людина, яка потребує допомоги, повинна відкритися незнайомцю. Ми прослідкували певну закономірність у структурі діалогу-розпитування. На етапі, коли соціальний працівник знайомиться з клієнтом, діалог-розпитування здійснюється за такою схемою:

1. Представлення та встановлення контакту (знайомство з клієнтом та створення атмосфери довіри);
2. Уточнення (виявлення основних джерел проблеми);
3. Фокус (аналіз проблеми шляхом ставлення навідних питань до клієнта);
4. Прощання.

Розглянемо більш детально лінгвістичну природу діалого-розпитування.

На фонетичному рівні діалог-розпитування характеризується нешвидким темпом мовлення, інтонаційністю, з боку соціального працівника спостерігається нейтральний тон мовлення. У мовленні наявні також паузи.

На лексичному рівні досліджуючи діалог-розпитування було встановлено, що в мовленні соціального працівника рідко зустрічається явище еліпса, більше у клієнтів. Він може виявлятися у фонетичній (такі види скорочень, як *ich hab', gibts, gehts*), граматичній, морфологічній (пропуск артиклів), синтаксичній (пропуск одного або двох членів речення) і в лексичній редукції (пропущення слова, що можна відновити відповідно до змісту):

Kundin: „*Ich glaube, mein Sohn verwendet Drogen*“

Sozialarbeiter: „*Was fühlen Sie?*“

K: „*Angst, weiß nicht, was zu tun*“ (Erziehung ohne Strafe, 2014).

У процесі опрацювання навчального матеріалу ми виявили, що ще однією особливістю діалого-розпитування соціального працівника є використання фразеологізмів.

Фразеологізм – це семантично пов'язане сполучення слів, що виникає в мові як результат метафоризації його значення й відтворюється у вигляді специфічної, усталеної та цілісної конструкції (Кравцова, 2016, с. 29-30).

Під час дослідження діалого-розпитування нами були виокремлені як фразеологічні словосполучення, так і цілі вирази, наприклад:

- *Dem Weinen Raum geben;*
- *Vieles läuft im Leben nicht so rund;*
- *Die Welt da draußen ist ganz schön übel.*

Вважаємо, що використання фразеологічних одиниць насичує мовленнєве повідомлення й надає експресивно-емоційного та стилістичного забарвлення діалогу соціального працівника.

На граматичному рівні діалог-розпитування характеризується переважною повнотою речень, використанням наказової форми Imperativ

(Berichte noch mal wie ist es momentan die Situation in der Schule?), Кон'юнктив II, модальних дієслів у формі Кон'юнктив (*Na, wie wäre es denn mit einer Chance? Wir können es ja miteinander versuchen. Sobald du ein un gutes Gefühl hast, kannst du jederzeit abbrechen*), складнопідрядних означальних речень.

Аналіз діалогу-розпитування показав, що соціальні працівники користуються певними техніками розпитування: перефразування, порівняння, перепитування, уточнення:

SA: „*Wie geht es jetzt mit deinem Vater?*“

K: „*Na ja... momentan bin ich hier*“

SA: „*Das heißt, ihr könnt nur spontan auf der Straße treffen?*“ (Mit dem Jugendamt unterwegs - Kinder ohne Schutz, 2019).

Складнішим видом діалогу є діалог-дискусія. Даний вид діалогу вимагає високого рівня володіння іноземної мови. Аналіз іншомовних джерел дозволив нам виявити, що діалог-дискусія зустрічається в роботі німецькомовного соціального працівника значно рідше ніж діалог-розпитування.

У межах нашого дослідження вважаємо за необхідне навчання цього виду діалогу для застосування засвоєних знань на конференціях, семінарах, професійних тренінгах та обговореннях.

Діалог-дискусія соціального працівника характеризується більш повними й розширеними за об'ємом реченнями, ніж у діалозі-розпитуванні. Граматична структура більш ускладнена вживанням складносурядних та складнопідрядних речень причини, наслідку, означальних речень. Даний вид діалогу демонструє нам частіше використання еліптичних конструкцій, також знаходимо порівняння:

„*Ich als Peter würde mich fühlen...also es gibt viele Erwachsene rund um mich, die immer mich etwas fragen, also was wollen alle diese Erwachsene von mir?*“ (Mit dem Jugendamt unterwegs - Kinder ohne Schutz, 2019).

Під час діалогу-дискусії зустрічаємо також певні фразеологічні одиниці (*die Türe sind immer auf, ein großer Schritt machen*).

Оскільки основною метою діалогу-дискусії є відстоювання власної думки, ми зустріли певні кліше, що притаманні даному виду діалогу (*es ist wichtig, meiner Meinung nach, ich möchte berichten*).

Аналіз діалогу-дискусії дозволив нам дійти висновку, що в процесі дискусії доволі часто зустрічаються елементи монологу, що власне й робить діалог-дискусію складнішим видом діалогу ніж діалог-розпитування.

Аналіз діалогу-розпитування та діалогу-дискусії дозволив нам також виокремити певні спільні граматичні особливості: діалоги

характеризуються вживанням теперішнього часу *Präsens*, а також форм минулого часу *Präteritum* та *Perfekt*:

SA: „Du bist sehr enttäuscht und sehr verletzt. Du hast deinem Freund sehr vertraut. Und du verstehst nicht, warum, er das getan hat?“

Kunde: „Ja, wie konnte er es nur tun...“ (Im Alltag der Sozialarbeit, 2017).

Знаходимо вживання різних форм умовного способу *Konjunktiv*, велику кількість підрядних речень, а також переважаюче використання модальних дієслів:

SA: „Was könntest du dir vorstellen, könnte dir gut tun?“

Kunde: „Das es wieder so ist, wie früher ... bevor das alles passiert ist. Möchte ganz normal wieder zur Schule gehen können.“ (Im Alltag der Sozialarbeit, 2017).

Аналіз діалогічного мовлення соціального працівника з клієнтами дозволив нам виявити, що речення в діалогах соціального працівника є майже завжди повними, у них не знаходимо великої кількості еліпсів та наказового способу; використання умовного способу та модальних дієслів робить мовлення соціального працівника м'яким, воно звучить дружньо та сприяє, перш за все, установленню довірливих стосунків із клієнтом.

Отже, охарактеризувавши лінгвістичні особливості діалогічного мовлення соціальних працівників, перейдемо до аналізу лінгвістичних особливостей монологічного мовлення.

Узагальнення матеріалів дослідження усного мовлення соціальних працівників дозволило нам з'ясувати, що не менш важливе значення в роботі соціального працівника займає вміння запровадження монологічного висловлювання, хоча зустрічається це явище значно рідше, ніж діалогічне висловлювання.

Як вид мовлення монолог є розгорнутим. Тому в межах соціальної роботи монологічне мовлення зустрічається на різноманітних семінарах, конференціях, а також у професійній діяльності. Також нами було досліджено, що монолог виступає як складова частина діалогічного мовлення.

Як уже було зазначено вище, опрацювання навчальних матеріалів дозволило нам виділити такі типи монологічного мовлення:

- монолог-розповідь;
- монолог-презентація.

Розглянемо детальніше характеристику даних видів ММ.

Монолог-розповідь описується як динамічний тип монологічного висловлювання, у якому розповідається про розвиток подій, пригод, дій чи станів (Бігич, 2013, с. 350). Основна мета монологу-розповіді – це

створення певного враження про ситуацію та її опис, виклад основних фактів та подій.

Приклади використання монологу-розповіді знаходимо у відео-презентаціях, де соціальні працівники описували особливості роботи у своїй сфері діяльності.

Класичний тип цього монологу складається із структурно-композиційних частин, до яких відноситься: експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація, кінець дії (розв'язка).

На фонетичному рівні спостерігається спокійний темп мовлення, паузи наявні в невеликій кількості, інтонаційність.

На морфологічному рівні даний вид монологу містить переважно слова, що мають нейтральне забарвлення (*es ist häufig, also, so wie so, irgendwie*), слова та вирази, що привертають увагу до якогось конкретного аспекту розповіді (*merken Sie darauf an, guck mal, auf jeden Fall*), наявні також риторичні запитання:

Wie ist es, als Pfleger mit Menschen arbeiten, die auf letzter Station ihres Lebens stehen? (Soziale Arbeit im Krankenhaus, 2013).

Грамматична характеристика вказує на домінуюче використання форми теперішнього часу Präsens та минулого часу Perfekt:

Natürlich, es gibt viele Fälle, wo ich dann verzweifelt bin, wenn man jemandem nicht helfen konnte oder durfte.

Ja, es war so, dass ich an einem Raum gekommen bin und die Posthalter geholt habe und dann zwei Briefe gefunden habe, die ich wohl ganz normal per Post geschickt habe (Mit dem Jugendamt unterwegs - Kinder ohne Schutz, 2019).

За обсягом речення є досить обширними, наявна велика кількість підрядних та безособових речень:

Ich mache Schulsozialarbeit unheimlich gern, weil es sehr vielfältig ist und voll von Überraschungen und nie langweilig ist, ich bekomme sehr viel Anerkennung, ne, es ist eine Herausforderung (Traumberuf Schulsozialarbeit, 2009).

Das Schöne in der Arbeit ist, dass man auch den betroffenen Menschen, ihnen helfen kann, unterstützen und dazu gehört Betreuung an sich, 60-70 % der Arbeit ausmachen, aber auch Rhamenbindende administrative (Soziale Arbeit - Psychische Gesundheit und Sucht, 2018).

Монолог-презентація – це самостійно підготовлений репродуктивний чи репродуктивно-продуктивний монолог, що характеризується глибоким змістом, розгорнутістю, чіткістю й логічністю побудови, більшою інформаційною та мовною складністю, більшим впливом на слухачів (Баб'юк, 2019), а також вважається ефективним

засобом подолання мовного бар'єру, розвитку коректності й перебігу мовлення, навчання формування зв'язного тексту (Корнеєва, 2020).

Структурними компонентами монологу-презентації є вступ, основна частина та заключна частина.

На фонетичному рівні спостерігається спокійний темп мовлення, хоча залежно від спікера темп мовлення може змінюватися. Наявна велика кількість пауз та логічних наголосів, тон мовлення є спокійним.

За своєю структурою та мовними особливостями монологу-презентація характеризується ускладненим синтаксисом, ускладненими лексичними конструкціями, відрізняється також граматична структура речень. Розглянемо зараз більш детально.

На морфологічному рівні монологу-презентація містить слова кліше: *Bescheid sagen, erst, erstens, momentan*; лексику нейтрального забарвлення: *ja, na ja, immer wieder, da geht's darum*. У процесі опрацювання джерел ми звернули увагу на досить активне вживання фразеологічних одиниць. Це як невеликі вирази (*Rund um kommen, ersten Hacken auf die Hilfe planen, nichts auf dem Kopf gehen, im Rollstuhl sitzen*), так і повні речення:

- *Diese Welt ist ein Kindergarten.*
- *Kinder haben keine Grenzen.*

Монологу-презентація характеризується також активним використанням професійно забарвленої лексики (*Obdachlose, Demenz, Armut, Pfleger*), використанням слів іншомовного походження (*Servis, Engagement*).

На граматичному рівні, у порівнянні з монологом-розповіддю, монологу-презентація також характеризується складною структурою речень. Щодо темпоральних конструкцій, домінантними залишаються форми теперішнього та минулого часу *Präsens* та *Perfekt*:

Und da gleichzeitig passiert es immer wieder, und ich bin ja keine Ausnahme, dass wir im Beratungskontext das Gefühl haben, innerhalb von 1,2,3 Beratungsgespräche den Klienten zu einer Entscheidung hinzubringen (Erziehung ohne Strafe, 2014).

За своєю структурою речення є повними та довгими, з великою кількістю складнопідрядних та складносурядних речень, містять *Konjunktiv I* та *II*:

Wir alle haben als Kinder von unseren Eltern was erlebt, manchmal vielleicht auch schmerzlich, ja? Und wir nehmen uns vielleicht vor: Wie mache ich das ganz anders? (Erziehung ohne Strafe, 2014).

Монологу-презентації притаманні також риторичні запитання:

Was denkst du über dem Menschen, was denkst du über das Leben, was denkst du über dich? Das sind drei wichtigste Fragen, die jeder von uns in letzten 6 Jahren schon beantwortet hat (Robert Betz, 2017).

Під час монологу-презентації спікери часто користуються невербальними засобами комунікації – жестами, для того, щоб підкреслити емоційну забарвленість певних моментів мовлення та привернути увагу слухачів на окремі частини монологу.

Висновки. Отже, формування німецькомовної професійно орієнтованої компетентності в говорінні майбутніх соціальних працівників є складним процесом, що неможливий без вивчення особливостей ДМ та ММ. Дослідження показало, що під час роботи німецькомовного соціального працівника найчастіше зустрічаються такі види ДМ та ММ, як діалог-розпитування, діалог-дискусія, монолог-розповідь, монолог-презентація. Лінгвістична характеристика дозволила виявити, що представлені вище види ДМ та ММ характеризуються наявністю великого обсягу мовних засобів, складною структурою речень, що викликатиме складність оволодіння німецькомовним усним мовленням.

Перспективи подальших розвідок. Дані особливості будуть покладені в основу вимог для розробки методики навчання професійно орієнтованого німецькомовного усного мовлення майбутнім соціальним працівникам.

ЛІТЕРАТУРА

- Баб'юк, О. В. (2019). *Формування професійно орієнтованої англійської компетентності в монологічному мовленні майбутніх фахівців сфери туризму* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02). Тернопіль (Babiuk, O. V. (2019). *Formation of professionally oriented English-speaking competence in monologue speech of future specialists in the field of tourism* (PhD thesis) Ternopil).
- Ніколаєва, С. Ю., Бориско, Н. Ф., Бігич, О. Б. (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика*. Київ: Ленвіт (Nikolaieva, S. U., Borysko, N. F., Bigych, O. B. (2013). *Methodology of foreign languages and cultures training: theory and practice*. Kyiv).
- Кравцова, І. І. (2016). Фразеологізми в сучасній англійській мові: визначення, підходи, класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, 2, 29-32 (Kravtsova, I. I. (2016). *Phraseologisms in modern English: definitions, approaches, classifications. Scientific bulletin of Interanational humanities university. Series: Philology*, 2, 29-32).
- Корнеєва, І. О. (2020). Монолог-презентація як ефективний метод іншомовного професійно орієнтованого навчання майбутніх дизайнерів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 1 (95) (Korneieva, I. O. (2020). *Monologue-presentation as an effective method of foreign language professionally oriented training of future designers. Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 1 (95)).

- Спіріна, Т. П. (2009). *Формування професійної культури майбутніх соціальних педагогів у навчально-виховному процесі вищого навчального закладу* (дис. ... доктора пед. наук: 13.00.02). Житомир. (Spirina, T. P. (2009). *Formation of professional culture of future social pedagogues in the educational process of higher education institutions* (DSc thesis). Zhytomyr).
- Тарнопольский, О. В. (2004). *Методика обучения английскому языку для делового общения*. Київ: Ленвит (Tarnopolskyi, O. V. (2004). *Methods of teaching English for business communication*. Kyiv).
- Erziehung ohne Strafe* (2014). Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=1EqvmhZAozs&list=PLGIFYPm2HH0AXLD4snV8iJKJYr2qWrK-&index=45&t=1949s>
- Im Alltag der Sozialarbeit* (2017). Retrieved from: http://cyberhelp.eu/assets/b31fe6a/cyberhelp_eu_sozialarbeit_gespraechsleitfaden_de.pdf
- Mit dem Jugendamt unterwegs - Kinder ohne Schutz* (2019). Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=hSNEDI3CF9I&list=PLGIFYPm2HH0AXLD4snV8iJKJYr2qWrK-&index=24&t=600s>
- Robert Betz* (2017). Retrieved from: https://www.youtube.com/watch?v=l1CkGi_5zXI&list=PLGIFYPm2HH0AXLD4snV8iJKJYr2qWrK-&index=46&t=831s
- Soziale Arbeit - Psychische Gesundheit und Sucht* (2018). Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=IKigoYxhQ1w&list=PLGIFYPm2HH0AXLD4snV8iJKJYr2qWrK-&index=14>
- Soziale Arbeit im Krankenhaus* (2013). Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=riUQo3mr9C4&list=PLGIFYPm2HH0AXLD4snV8iJKJYr2qWrK-&index=19&t=0s>
- Traumberuf Schulsozialarbeit* (2009). Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=oG59Q1IWokS&list=PLGIFYPm2HH0AXLD4snV8iJKJYr2qWrK-&index=14&t=94s>

РЕЗЮМЕ

Бартош Ирина. Профессионально ориентированная немецкоязычная устная речь социальных работников: лингвистический аспект.

Статья посвящена изучению вопросов особенностей профессионально ориентированной немецкоязычной устной речи социальных работников с точки зрения лингвистической характеристики. Автором предложены критерии отбора учебного материала, на основе которого были выделены типы диалогической и монологической речи, наиболее часто встречающихся в работе немецкоязычного социального работника (диалог-расспрос, диалог-дискуссия, монолог-рассказ, монолог-презентация). На основе полученных результатов была проведена лингвистическая характеристика представленных типов диалогической и монологической речи. Лингвистическая характеристика была проведена на трех уровнях: фонетическом, морфологическом и синтаксическом. Были представлены языковые средства, грамматические и синтаксические особенности устной речи немецкоязычного социального работника на основе примеров. Описанные лингвистические характеристики позволили выявить основные лингвистические особенности диалога-расспроса, диалога-дискуссии,

монолога-рассказа и монолога-презентации, которые будут учитываться в процессе разработки методики обучения профессионально ориентированной немецкоязычной устной речи будущих социальных работников.

Ключевые слова: *устная речь, профессионально ориентированная устная речь, лингвистические особенности, диалогическая речь, монологическая речь, диалог-расспрос, диалог-дискуссия, монолог-рассказ, монолог-презентация.*

SUMMARY

Bartosh Iryna. Professionally oriented German oral speech of social workers: linguistic aspect.

Introduction. *In order to develop an effective teaching methodology of professionally oriented German oral speech for the future social workers, it should be considered the linguistic features of professionally oriented oral speech. **Purpose.** To determine the general characteristics of oral speech, identify specific types of dialogical and monologic speech that will be recommended for teaching future social workers, the analysis and linguistic characteristics of isolated oral speech types. **Methods.** The study was conducted on the basis of the analysis of national and foreign works for the possibility of an effective characteristics of linguistic features of the oral speech of social workers. **Results.** An analysis of the features of social workers' oral speech has shown that oral speech plays a dominant role for the professional activity of a specialist. Features of dialogical speech are defined, such as two-sided character of speech, motivation, spontaneity, situationality, and monologic speech is inherent in coherence of thought, consistency, logic, unidirectionality and contextuality. Researching the oral speech of the professional sphere of the social worker, we identified the types of the dialogical speech (dialogue-story, dialogue-discussion) and the monologic speech (monologue-story, monologue-presentation) that are recommended for teaching future social workers. Based on the obtained results, the linguistic characteristics of the presented types of dialogical and monologic speech was conducted. **Conclusion.** Consequently, the results of the study have shown that the predominant role in the professional activity of the social worker is occupied by dialogical speech, but monologic speech also takes place. The described linguistic characteristics made it possible to identify the main features of dialogical and monologic speech, which will be considered in the development of teaching methods of the professionally oriented German oral speech.*

Key words: *oral speech, professionally oriented oral speech, linguistic features, dialogical speech, monologic speech.*